

**UILLIAM SHEKSPIRNING “MAKBET” TRAGEDIYASINING QISQACHA
TA’RIFI HAQIDA****Ashurova Z.***SamDCHTI magistranti*<https://doi.org/10.5281/zenodo.7181560>

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz yozuvchisi Uilliam Shekspirning makbet tragediyasi haqida soʻz yuritiladi. Tragediyaning yozishdan maqsadi haqida soʻz boradi va jinoyatga undovchi sabablar.

Kalit soʻzlar: Hokimiyatga intilish, tragediya, Makbet honinming qobilyatlari.

Annotation: This article is about the Macbeth tragedy of the English writer William Shakespeare. The purpose of the tragedy is written, and the motives for the crime.

Key words: Power-seeking, tragedy, Lady Macbeth abilities.

Makbet honim - bu asosiy ambitsiya va hokimiyatga intilish, uning axloqini tark etishiga va o'zi hukmronlik qilmoqchi bo'lgan qirollikning deyarli vayron bo'lishiga olib keladigan askar haqida hikoya qiluvchi tragediya. Dastlab, ziddiyat Makbet va qirol o'rtasida bo'ladi, chunki u hokimiyatni zo'ravonlik bilan qo'lga kiritmoqchi bo'ladi. Makbet honim erini o'zi ikkilanayotgan harakat yo'nalishiga undashga intiladi. Makbet o'z maqsadlariga qarshi kurashni to'xtatgandan so'ng, mojaro o'zgaradi. Bu, birinchi navbatda, Makbet va boshqalar, xususan, uning hokimiyatiga qarshi chiqqan Banquo va Macduff o'rtasida mavjud edi. Makbet rivoyatning asosiy diqqat markazida ekanligi va tomoshabinlar uning nuqtai nazariga tez-tez kirish imkoniyatiga ega ekanligi ma'nosida bosh qahramondir. Biroq, u ko'pincha o'zining manfaatlariga, shuningdek, boshqa qahramonlar va o'z mamlakatining manfaatlariga qarshi harakat qilganligi sababli, u ham antagonist hisoblanadi. Makbet honimga qarshi chiqqan va oxir-oqibat uni mag'lub etgan qahramonlar tartib va adolatni tiklash uchun shunday qilishadi. O'yin aslida birovning oqibatlari bilan ochiladi. Birinchi sahnada tomoshabinlar Kavdor Thane boshchiligidagi qo'zg'olon natijasida yuzaga kelgan qonli mojaro haqida eshitadilar. Qo'zg'olon o'z rolini haddan tashqari oshirib yuborish oqibatlarini bashorat qiladi. Mojaroda Makbet honim avvaliga Kaudor Thane, keyin esa Shotlandiya qiroli bo'lishini bashorat qilgan jodugarlarga duch kelganida boshlanadi. U ularning birinchi bashorati amalga oshganini bilishi bilanoq, u ikkinchi bashorati ham amalga oshirish istagi uyg'onadi. Asardagi hal qiluvchi burilish nuqtasida Makbet tanlov oldida turibdi: tojni o'ziniki qilib olish uchun qat'iy harakat qilish yoki shunchaki kutish va nima bo'lishini ko'rish qolgandi xolos. U qilgan har bir tanlov va o'yinning qolgan qismida sodir bo'ladigan har bir narsa uning bu yerdagi qaroridan kelib chiqadi. Makbet ikkilanishni his qiladi, chunki u qirol bo'lishni xohlaydi, lekin u Dunkanga "qarindoshi sifatida ham, o'z sub'ekti sifatida ham" sodiqlik qarzdorligini bilar edi. Makbet honim erining shoh bo'lishi haqidagi bashoratni bilib, darhol bashoratni amalga oshirish yo'llarini izlashni boshlaganida, vazifa va shuhratparastlik o'rtasidagi keskinlik kuchayadi. Endi Makbet honim Dunkanga sodiqlik va xotiniga sodiqlik o'rtasida turib qoladi, u uyat,

shubha yoki o'zi rejalashtirayotgan qorong'u harakatidan pushaymon bo'lmaganga o'xshar edi. Tomoshabinlar Ledi Makbet o'zining aql-zakovati va strategik qobiliyatidan unumli foydalanishi mumkin bo'lgan imkoniyatni orzu qilgan bo'lishi mumkin degan fikrda bo'lishadi. Makbet honim erini harakatga keltirish uchun muvaffaqiyatli manipulyatsiya qiladi va unga: "Buni qilishga jur'at etganingda, sen erkak bo'lding" deya xitob qiladi. Makbet va uning turmush o'rtog'i orasida mavjud bo'lgan o'z qirolini o'ldirishi mumkinmi yoki yo'qligi haqidagi bu dastlabki ziddiyat Makbet harakat qilib, Dunkanni o'ldirganda va aniqroq merosxo'rlar ayblanishdan qo'rqib qochib ketganidan keyin hokimiyatni egallab olganida hal qilinadi. Qotillikdan so'ng, mojaro, birinchi navbatda, Makbet va uning kuchiga va uni qanday qo'lga kiritganiga ishonmaydigan shaxslar o'rtasidagi qarama-qarshilikda bo'ladi. Dunkanni o'ldirish orqali o'zini la'natlagan Makbet o'z kuchini saqlab qolish uchun hech narsadan to'xtamaydi.

Makbet zolim shaxs ekanligi aniq va syujet uning hokimiyatdan chetlatilishi va jinoyatlari uchun jazolanishi atrofida bo'ladi. Biz Makbetning hukmronligi butun Shotlandiya uchun halokatli ekanligini ko'ramiz, chunki Lennoks "bu bizning azob chekayotgan mamlakatimiz taqdiri haqida qayg'uradi. Makbetning Makduffning xotini va bolalarini o'ldirish haqidagi dahshatli buyrug'i kengroq doirada yanada o'ziga xos shaxsiy ziddiyatni keltirib chiqaradi. Endi Makduffning Makbetdan shaxsiy qasos olish uchun ishi bor. Uning g'azabi va qayg'usi tufayli Makduff "Shotlandiyaning bu shaytonini va o'zimni olib keling. Makduffning Makbetga qarshi shaxsiy adovatini e'lon qilishi ikkalasi o'rtasidagi yakuniy mojaro va Makbetning mag'lubiyati uchun zamin yaratadi. Makbet uchun ijobiy natija imkonsiz bo'lib qoladi, chunki u asta-sekin o'z obro'sini, kuchini va oxir-oqibat xotinini yo'qotadi. Oxir-oqibat, Makbetning qirol bo'lish taqdiriga ishonishiga haddan tashqari ishonib ketishi uning qulashiga olib keladi, chunki u jodugarlarning bashoratlari takabburlik bilan noto'g'ri talqin qiladi, ular unga shon-sharaf va'da qiladi, deb hisoblaydi, aslida bashoratlari uning qanday mag'lub bo'lishini bashorat qiladi. Tomoshabinlar jodugarlar ishonchsiz va hech qanday foyda keltirmasligini uzoq vaqtdan beri tushunishgan bo'lsa-da, Makbet bu haqiqatni faqat o'z o'limiga duch kelganida tushunadi. U jodugarlar "biz bilan ikki xil ma'noda ovora bo'ladilar. Ular va'dani qulog'imizga bajaradilar. Umidimizni buzadilar" deb aytishadi. Garchi u jodugarlarni ayblasa ham, uning ambitsiyalari ham aybdor. U jodugarlar bilan uchrashgan birinchi daqiqadanoq eshitishni xohlagan narsani eshitdi va ishonishni xohlagan narsaga ishonadi. Shunga qaramay, Makbet honim mutlaqo befarq emas, chunki uni harakatga undagan bir nechta kuchli kuchlar bor edi va uzoq vaqt davomida u o'z taqdiriga ergashayotganiga chinakamiga ishonadi. Uning o'limi siyosiy va ijtimoiy ziddiyatni hal qiladi, chunki qonuniy qirol endi hokimiyatga qaytishi va Shotlandiyada tartib o'rnatishi mumkin. O'yinning qisqacha qulashi Malkolmning yangi hukmronligi davrida yorqin kelajak va'da qilish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Anikst, Shekspir, M., 1964;
2. Anikst, Shekspir, Remeslodramaturga, M., 1974;
3. Qayumov O., Vilyam Shekspir, T., 1964;
4. Sulaymonova F., Shekspir O'zbekistonda, T., 1971;

5. Deych A., Abror Hidoyatovning uch qahramoni [O'zbekiston qalbi], T., 1974;
6. www.ziyo.uz
7. www.ziyouz.uz

